

_____ :אני

_____ הכיתה שלי

המלך הורדוס

1. בשנת 37 לפני הספירה כבש הורדוס בעזרת הרומאים את ירושלים מידי של אנטיגונוס, אחרון החשמונאים. בספרו "קדמוניות היהודים" כתב על כך ההיסטוריון יוספוס פלביוס כי הורדוס, לאחר שניצח את אויביו, השתדל לעצור את החיילים השכירים הרומיים מלראות את בית המקדש. הוא חשב שאם החיילים יראו את בית המקדש, שהיה אסור לזרים לראות, יהיה הניצחון גרוע ממפלה. מה אתם לומדים מכך על מנהיגותו של הורדוס בתחילת דרכו?

01

2. הורדוס הציג את עצמו כמלך חצי נכרי (מבית אדומי) וחצי יהודי. כיצד בא הדבר לידי ביטוי במעשיו כשליט?

02

היסטוריה

03/02

3. הורדוס, אף-על-פי שהיה זר לעם, התחתן עם בית חשמונאי (בית מלוכה יהודי שמלך על ישראל לפני זמנו של הורדוס). ואולם לאחר שהתחתן עמם, הרג את כל בני המשפחה, בזה אחר זה. הוא הרג את אשתו מרים, את אחיה אריסטובולוס וכן את סבה הורקנוס ואת אמה, ולבסוף את שני בניו ממרים.

א. מדוע, לדעתכם, התחתן הורדוס עם בית חשמונאי?

ב. מדוע לאחר מכן הרג הורדוס את בני המשפחה?

4. לפניכם תמונה של ארמונות הורדוס על הר המצדה.

ארמונות הורדוס בצילום מן האוויר

© הזכויות לתמונות שמורות לרשות הגנים הלאומיים.

03__

04__

היסטוריה

03/02

תארו את הקשיים הכרוכים בבניית בניינים כה מרשימים על המצדה
והסבירו כיצד התגברו עליהם.

5. עיר בירה בעת העתיקה הייתה המרכז החשוב ביותר שבו ישב המלך ובו
שכנו מוסדות השלטון.

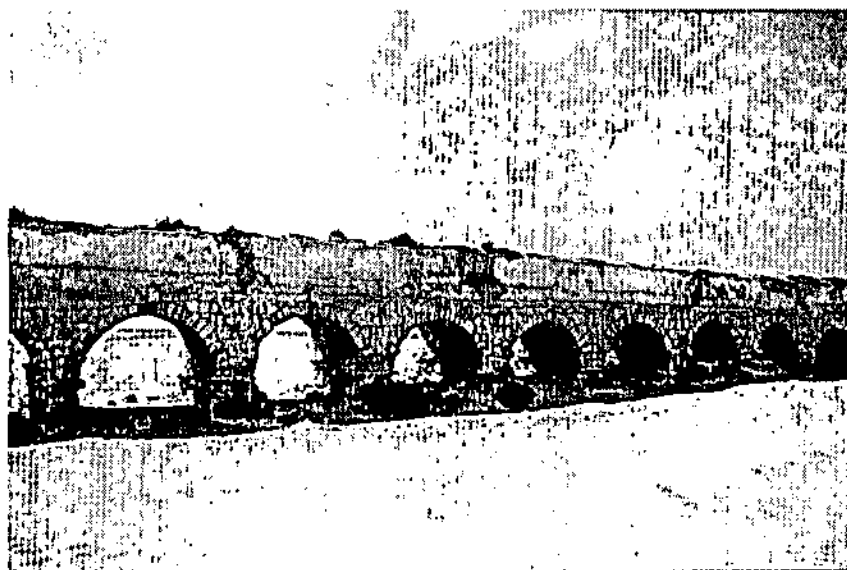
א. הורדוס בנה לזרים בארץ ישראל עיר בירה חדשה - קיסריה.
אם ביקרתם פעם בקיסריה, ספרו מה ראיתם, אם לא - התבוננו
בתמונות של עתיקות העיר קיסריה שבעמוד הבא ותארו מה אתם
רואים.

ב. למה שימשו מבנים אלו?

היסטוריה

03/02

עתיקות קיסריה

© הזכויות לתמונות שמורות לרשות הגנים הלאומיים.

היסטוריה

03/02

ג. מדוע, לדעתכם, רצה הורדוס לבנות בירה אחרת מירושלים עבור הזרים?

6. הורדוס טיפח מאוד את היחסים עם העמים השכנים ואף עזר להם בבנייה או סיפק להם אוכל בשעת בצורת קשה. היו יהודים שהתנגדו למעשים אלה כי חשבו שהיהודים צריכים להסתגר ("עם לבדד ישכון"). העלו נימוקים בעד ונגד פעולות אלה של הורדוס.

7. הורדוס בנה ליהודים מקדש מפואר מאוד (וזה היה הדבר היחיד שעליו שיבחו אותו חז"ל). עם זאת, לא לקח את תפקיד הכהן הגדול (החשמונאים שלפניו לקחו גם את כתר המלוכה וגם את כתר הכהונה הגדולה). מעשים אלה של הורדוס גרמו מצד אחד להתחזקות מעמד המקדש, ומצד

היסטוריה

03/02

שני - להיחלשותו של מעמד בית המקדש. הסבירו מדוע.

8. הורדוס התמנה למלך על ידי הרומאים, ולכן היה עליו לעשות את כל

אשר ציוו אותו הרומאים.

כיצד בא עניין זה לידי ביטוי? הביאו דוגמות.

11

היסטוריה

03/02

9. התבוננו במטבע מתקופת הורדוס (המטבע הימני). במטבע זה לא מוטבעת דמותו של הורדוס, ואילו במטבע הרומי (משמאל) מוטבעת דמות הקיסר הרומי.

מטבע רומי מתקופת אוגוסטוס

מטבע מתקופת הורדוס

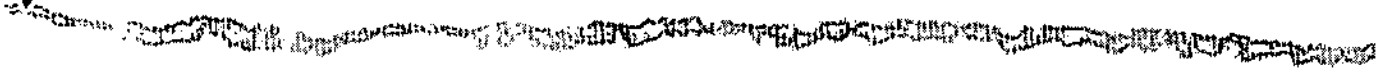
© הזכויות לתמונות שמורות למוזאון ישראל בירושלים.

אנו רואים שהורדוס, בניגוד לקיסר רומי, נמנע מלהטביע את דמותו על מטבעות. הטבעת דמויות אסורה על-פי עשרת הדיברות ("לא תעשה לך פסל וכל תמונה...") (שמות כ', ד').

יוספוס פלביוס מספר כי לעומת זאת נהג הורדוס לקיים תחרויות התגוששות באמפיתאטרון שבנה, ובמהלכן נערכו קרבות בין בני אדם לבין חיות טרף, דבר שהיה זר לרוח היהודים.

מה מלמדות שתי העובדות שתוארו על יחסו של הורדוס ליהדות?

12___

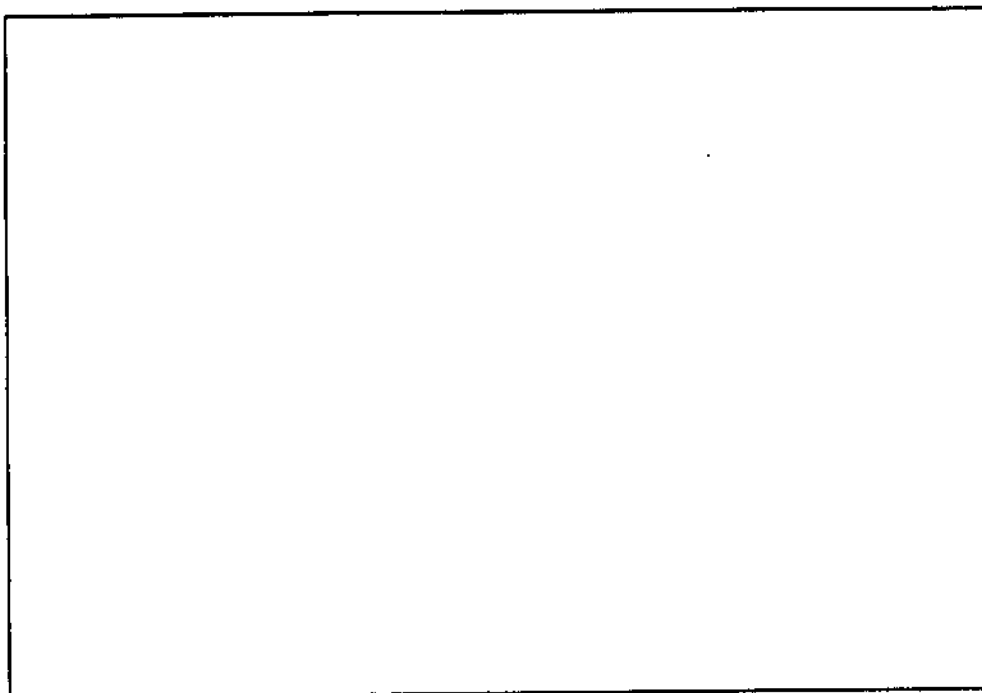
היסטוריה

03/02

10. היסטוריון שיחקור בעוד 1,000 שנים את מדינת ישראל בתקופתנו, יוכל ללמוד משהו מן המטבעות שאנו משתמשים בהם כיום.

א. בחרו מטבע כלשהו שמתמשים בו כיום בישראל וסרטטו בקווים כלליים מה אפשר לראות משני צדי המטבע.

13

ב. מה יוכל ההיסטוריון העתידי ללמוד עלינו מהתבוננות במטבע הזה?

03/02

המלך הורדוס

תוכן המשימה

במשימה זו התלמידים מתבקשים לתאר את אישיותו של הורדוס, את מעשיו ואת המניעים למעשים אלה. כל זאת, על פי מקורות כתובים ותצלומים של שרידים, של מבנים ושל מטבעות מן התקופה הרלוונטית.

מפתח תשובות

פריט: 01

שאלה: 1

דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

תשובה המגלה הבנה לרצונו של הורדוס לשמור על יחסים טובים עם העם ולהפגין רגישות בתחום הדת כדי שלא להפוך ניצחון למפלה.

דוגמות לתשובות: - "הוא לא רצה שבני ישראל יכעסו ורצה לנצח ולא להפסיד. הוא יפסיד אם בני ישראל

יכעסו. הורדוס רצה יחסים טובים עם העם ושהם יאהבו אותו". - 2

- "אנו לומדים מכך שהוא אהב את היהודים וכיבד אותם. הוא השתדל לעשות כל דבר בעד היהודים". - 1

מפתח ציונים:

תשובה מפורטת ומנוסחת היטב - 2

תשובה חלקית - 1

אחר, לא ענה - 0

פריט: 02

שאלה: 2

דרגת קושי: בינונית

תשובות נכונות:

הצגת מעשים והתנהגות רלוונטיים.

דוגמות לתשובות: "הוא הציג את עצמו כחצי נכרי בכך שהוא הכניס תרבות רומא לישראל, אמפיתאטרונים, קרבות בין בני אדם לחיות טרף, ספורט וכדומה. וגם בנה את עיר הבירה קיסריה לזרים. היו לו יחסים טובים עם שוכני הארץ. הוא הציג את עצמו כחצי יהודי בכך שהוא לא שם את דמותו על המטבע, כנה בית מקדש

03/02

וכיכר את רצון העם שאסור לנכרים ולטמאים להיכנס לתוכו, השאיר את הכוהן הגדול בכית המקדש". - 2
- "הוא התייחס אל היהודים ואל הנכרים בצורה שווה". - 1

מפתח ציונים:

הבאת דוגמות רלוונטיות - 2

תשובה חלקית - 1

אחר, לא ענה - 0

פריט: 03

שאלה: 3.א.

דרגת קושי: פריט חדש

תשובות נכונות:

החתונה לשם ביסוס הלגיטימציה לשלטונו.

מפתח ציונים:

תשובה מנומקת היטב - 2

תשובה חלקית - 1

אחר, לא ענה - 0

פריט: 04

שאלה: 3.ב.

דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

החשש מכגידה וממרד, ומכך שהחשמונאים ישובו וישלטו.

דוגמות לתשובות: "הוא עשה זאת כי הוא פחד שהם ייקחו את הממלכה ממנו ושהעם יאהב אותם יותר ממנו

ושאו העם ימרדו בו". - 2

- "אולי בגלל שהוא חשב שאם המלוכה תמשיך ברור של בית החשמונאי אז מכיוון שכולם מתו המלוכה

תעבור אליו". - 1

013/012

מפתח ציונים:

תשובה הכוללת את החשש ממדר - 2

תשובה חלקית - 1

אחר, לא ענה - 0

פריט: 05

שאלה: 4

דרגת קושי: בינונית

תשובות נכונות:

תיאור של קשיים רלוונטיים בכנייה על צוק, כמו: העלאת חומרי הבנייה, בנייה על מדרון וכדומה, ואופן ההתמודדות עם הקשיים.

דוגמות לתשובות: "הבעיה שלא היו מכונות משוכללות והם היו צריכים לעשות כמעט הכול בידיים וזה היה מאוד קשה, (והשכילים) גם היו מפותלים, אז הם עבדו כולם ביחד שאחד מעלה את האבן עם חבל ואחד שם טיח". - 2

"המצרה תלולה מאוד, ומאוד קשה להעלות אדמה. נורא קשה לבנות על אדמה קשה". - 1

מפתח ציונים:

ציון הקשיים העיקריים ודרך ההתגברות עליהם - 2

תשובה חלקית - 1

אחר, לא ענה - 0

פריט: 06

שאלה: 5.א.

דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

תיאור המכנים המופיעים בתמונה - אמפיתאטרון ואמת מים.

דוגמות לתשובות: "אני רואה בתמונה פורום גדול ואמפיתאטרון, אמת מים. מכנים אלה דומים למבנים

03/02

שישנם ברומא, והוררוס חיקה אותם". - 2

"רואים מין רחבה של אמפיתאטרון עם מקומות לשבת ומין גשר שנבנה מעל הים ויש מלא תעלות לאניות". -

1

מפתח ציונים:

תיאור והגדרה נכונים של שני המבנים כתמונות - 2

תיאור חלקי - 1

אחר, לא ענה - 0

פריט: 07

שאלה: 5.ב.

דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

תשובה המגדירה את התפקוד של מבנים אלה: אמפיתאטרון להצגות ולמופעים,

אמת מים - להעברת מים.

דוגמות לתשובות: "מבנים אלה שימשו למירוצים ולתחרויות שאותם יוכלו לראות הציבור הרחב. אמות המים

שימשו להעברת המים ולספק מים לכל האזורים". - 2

"מבנים אלה שימשו להצגות, מקומות בידור והנאה שונים". - 1

מפתח ציונים:

תשובה המציגה תפקוד שני המבנים - 2

תשובה חלקית - 1

אחר, לא ענה - 0

03/02

פריט: 08
שאלה: 3.5
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

כל תשובה רלוונטית מנומקת היטב.

- דוגמות לתשובות: "היהודים לא היו אוהבים שייכנסו להם לעיר הכירה כל מיני זרים. הם היו מורדים בהוררוס, או הוא בנה מקום אחר לזרים". - 2
- "לדעתי, הוררוס רצה לבנות בירה עבור הזרים כי הוא היה כמו זר והרגיש זר וגם כי רצה להיות ביחסים טובים עם הזרים ולא רק עם היהודים". - 2
- "מפני שלא יחשבו שהארץ עדיין יהודית". - 1

מפתח ציונים:

- תשובה מנומקת - 2
תשובה חלקית - 1
אחר, לא ענה - 0

פריט: 09
שאלה: 6
דרגת קושי: בינונית

תשובות נכונות:

- תשובה הכוללת נימוקים הגיוניים בעד ונגד טיפוח יחסים עם העמים השכנים.
דוגמות לתשובות: "בעד - הוררוס צריך לטפח יחסים עם הארצות השכנות שלא תהיה מלחמה ושרומא תבטח בו ושלא תעביר את השלטון לאחר. נגד - הוררוס צריך קודם כול לטפח את יחסו עם העם, ורק לאחר מכן עם העמים השונים ושלא יחלק אוכל לאחרים, קודם כול שידאג לפרנס את עצמו". - 2
- "בעד - שמתן שהיהודים יילחמו עם עם מסוים, שאר האומות יוכלו לעזור להם במלחמה. נגד - כי אי אפשר שככל דבר ליהודים לא תהיה פרטיות". - 1

מפתח ציונים:

- תשובה הכוללת נימוקים מפורטים בעד ונגד - 2
תשובה חלקית או מעורפלת - 1
אחר, לא ענה - 0

03/02

פריט: 10
שאלה: 7
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

היחלשות בשל ירידה במעמד הכוהן שאינו מלך.
התחזקות - בניין מפואר וחדש מחזק את הגאווה ומעורר התכנסות.
דוגמות לתשובות: "זה גרם להתחזקות מעמד המקדש כי עכשיו הוא מפואר, גדול, אבל גם להחלשתו כי הוררוס לא רצה לקחת את תפקיד הכהונה והוא לא שלט במקדש". - 2
- "מצד אחד זה גרם להתחזקותו, כי שוב יש לעם ישראל בית מקדש, מקום שבו יוכלו לעבוד יותר קרוב לה'. מצד שני זה היה בושה שגר אדומי ימלוך על ארץ היהודים ושיבנה את בית מקדשם במקום משפחת הכוהנים". - 1

מפתח ציונים:

תשובה המכילה נימוקים להיחלשות והתחזקות - 2
תשובה חלקית - 1
אחר, לא ענה - 0

פריט: 11
שאלה: 8
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

תיאור מעשי הוררוס לטובת הרומאים.
דוגמות לתשובות: "הוררוס היה תחת חסות רומא, ורומא בטחה בהוררוס כי הם ראו איך הוררוס מתחנף אליהם". - 2
- "הוררוס היה צריך לשלם מסים לרומא ולשאל בהרכה דברים את רומא, שהרי הם היו בדרגה גבוהה מעליו, וכאשר היו מתארחים אצלו הוא היה מתפאר ומתהדר ועושה הכול בכדי שיאהבוהו". - 2
- "עשה קרבות עם בעלי חיים כמו הרומאים". - 1

מפתח ציונים:

תשובה מפורטת - 2
תשובה חלקית - 1
אחר, לא ענה - 0

03/02

פריט: 12
שאלה: 9
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

הסבר מפורט לגבי יחסו האמביוולנטי של הורדוס ליהדות - כיבוד יהדות מצד אחד והכנסת מנהגים רומיים מצד שני לשם חיזוק מעמדו בעיני רומי.
דוגמות לתשובות: "הורדוס היה גם מבית יהודי ולכן לא נהג לעשות דברים שנמש אסורים אבל הוא יצא גם מבית אדומי ולכן גם נהג לעשות דברים שעושים ברומא". - 2
- "שהוא הפכפך בקשר ליהדות". - 1

מפתח ציונים:

תשובה מפורטת ומנומקת - 2
תשובה חלקית - 1
אחר, לא ענה - 0

פריט: 13
שאלה: 10
דרגת קושי: קשה

תשובות נכונות:

סרטוט הכולל פרטים חשובים המופיעים במטבע.
כל דבר רלוונטי שאפשר ללמוד על התקופה מן המטבע.
דוגמות לתשובות: "ההיסטוריון יוכל ללמוד עלינו שהדת שלנו הוא יהודית ושאלנו מאמינים בה' כי יש ציור של מנורה ומקום - המנורה הייתה בבית המקדש שהוא מקום עבודה לה' (מטבע של 10 אגורות)". - 2
- "כתוב עליו כמה שווה המטבע בצד הראשון. בצד השני כתוב עליו את סמל ישראל". - 1

מפתח ציונים:

תשובה המכילה תיאור המטבע ומה ניתן ללמוד ממנו - 2
תשובה חלקית - 1
אחר, לא ענה - 0

